

PUUR.

PORSCHE MAGAZINE

December 2019 nummer 12 - Nederland / België €6,95

**PORSCHE CAYMAN GT4
ALLE LEKKERS IN EEN AUTO**

**PORSCHE 901
DE BEROEMDSTE MISDRUK TER WERELD**

C88: DE PORSCHE DIE CHINA MISLIEP

**PORSCHE 928 VS JAGUAR XJ-S
ONBEGREPEN MAAKT ONBEMIND**

www.puurpm.nl

Met een Porsche naar een andere wereld: Kroatië

NIET HET GEIJKTE

De Eifel, de Ardennen, de Alpen, de Dolomieten, de Schotse Hooglanden: je kunt er naar hartelust de stuurman uithangen, al dan niet in georganiseerd verband. Aan Kroatië denk je dan weer niet zo snel. Het klinkt ver, het klinkt 'Oostblokkerig', het klinkt als een plek waar je Porsche uit elkaar rammelt. Allemaal onwaar, hoogst onwaar. Hier moet je zijn.

Tekst: Aart van der Haagen

Fotografie: Aart van der Haagen e.a.

ie komt er nou op het idee om reizen door Kroatië op touw te zetten? Robi Rizvi, een geboren Nederlander wiens roots onder andere in dit voormalige deel van Joegoslavië liggen. “Ik heb een achtergrond in het toerisme, maar toen in dit land de oorlog uitbrak, zette ik dat op een zijspoor. Tijdens familiebezoeken genoot ik altijd intens van het betere stuurwerk door de fantastische landschappen en in 2013 borrelde het idee op om al dat moois aan anderen voor te schotelen. De eerste toer organiseerde ik voor een groep sportwagenliefhebbers uit mijn

eigen netwerk en dat leverde zodanig enthousiaste reacties op dat ik dacht: ‘Hier moet ik meer mee gaan doen.’ Zo kwam ik tot Roads4classicS, een concept om mensen met een klassieker, youngtimer of andere bijzondere auto de schoonheid van Kroatië te laten ontdekken.” Dat blijkt aan te slaan, hetgeen mogelijk in lijn ligt met het feit dat het land in populariteit stijgt als vakantiebestemming, nu de hele wereld Turkije en Egypte wel gezien heeft. Nou wil de Porsche-rijder niets liever dan de hele dag over bochtige wegen boenderen,

terwijl de partner op de passagiersstoel een gevecht voert met het binnenhouden van het ontbijt. Gekheid natuurlijk, maar Rizvi weet uit ervaring dat je compromissen moet sluiten. “Ik bedacht een achtdaags reisschema met telkens tot het begin van de middag een autotocht en daarna een vrij programma. Dat vinden vooral de dames wel zo prettig. De Croatia Highlights Tour zorgt er met een afwisseling in landschappen, vegetatie, eilanden en nationale parken voor dat je binnen relatief korte afstanden veel te zien krijgt. Iedereen ontvangt een routeboek en mag de trajecten op eigen houtje afleggen, maar in de praktijk vormt zich meestal een colonne. Veel deelnemers vinden het leuk om gezamenlijk ergens te stoppen voor een koffiebreek of een lunch en voor sommigen biedt het een geruststellende gedachte dat er een bezemwagen met technische support in de stoet meerijsdt. Die wordt bemand door een monteur van EZ Electric Power Steering, gewend aan auto's van verschillende merken en leeftijden en in staat om altijd een creatieve oplossing te bedenken. >

Hij heeft wel eens een geknapte distributieriem vernieuwd op een eiland, terwijl zulke onderdelen daar niet voor het oprapen liggen.”

VERDACHT GOEDKOOP

Gevoelsmatig plaats je Kroatië ergens diep in Oost-Europa, maar een blik op de kaart leert dat je vanaf Oostenrijk alleen maar Slovenië door hoeft om er te geraken. “Vanaf Utrecht bedraagt de afstand naar het stadje Opatija, waar we starten, slechts 1350 kilometer,” weet Rizvi . “Dat verrast de meeste mensen die de reis overwegen. Ik merk ook nog wel eens dat het kostenplaatje op verbazing stuit, zeker bij equipes die vaker aan buitenlandse rally’s meedoen. Dan vinden ze een kleine duizend euro per persoon voor acht dagen en zeven hotelovernachtingen op basis van halfpension verdacht goedkoop. Tsja, ik organiseer dit meer uit passie dan uit commercieel oogpunt en de faciliteiten in Kroatië zijn nou eenmaal niet zo duur in het voor- en naseizoen.” Wie slecht eten op ouderwets Oostblok-niveau vreest: think again, want het land verwelkomt al tientallen jaren toeristen en weet wat die voor noten op hun zang hebben. Afbrokkelende wegen vol griezelige kuilen en pover lapwerk horen ook in een ver verleden thuis. Deze republiek, onderdeel van de Europese unie, wil wedijveren met de westerse naties.

Als je iets heel erg wilt is het wel met je Porsche de hectiek van het Nederlandse verkeer achter je laten en hem de sporen geven op wegen die je van links naar rechts smijten, terwijl prachtige vergezichten zich aan je openbaren. Dat hebben de families Steetskamp en - uit Oostenrijk - Luckschander heel goed begrepen. Ze schreven zich in voor de Croatia Highlights Tour van september 2019, respectievelijk met een Boxster uit 2005 en een 911 Carrera uit 2013 (zie kaders). Met zulk materiaal is het vrijwel uitgesloten dat de bezemwagen in actie hoeft te komen en dat draagt in wezenlijke mate bij aan een zorgeloos vakantiegevoel, net als de riant opbergmogelijkheden die beide Porsches kennen. Als je iets mist van thuis, ligt het aan je eigen vergeetachtigheid, niet aan verplicht keuzes maken. Bij de Boxster met zijn twee bagageruimtes kun je het gewicht mooi over de auto verdelen, bij de 911 houd je een deel van de extra massa tussen de assen: op de achterbank. De extra kilo’s die op de neus drukken werken allerminst nadelig.

OP WAARDE SCHATTEN

Het blijft lastig om bij de aanblik het idee van ‘instapmodel’ te wissen, maar juist tijdens een trip als deze leer je de Boxster op waarde schatten. Sterker nog, hij lijkt simpelweg geboren voor de wegen die langs de betoverende kustlijn slingeren, door de bergen krioelen en daarbij een organisch ontstane verkanting vertonen. Het effect van rijden op rails bereikt nergens

een grotere hoogte dan hier, tenzij je de trein zou pakken. Ongeacht of het verkeer het toelaat om af en toe over de streep te schieten en ideale lijnen te pakken volgt de haarzuiver sturende middenmotorroadster met chirurgische precisie de rondingen. Telkens bekruipt je het gevoel dat je je eigen grens zou kunnen verleggen, zonder dat de auto je afstraft met een oncontroleerbaar zwiepende staart. De Boxster doet vooral lichtvoetig aan, ook al klinkt de 245 pk sterke 2.7-motor zwaar en serieus. Een ware koppelkoning, dit blok, altijd bereid om de helling voor je binnen luttele tellen weg te poetsen en voor je gevoel oneindig te blijven doorhalen. Verkeer je in de vakantiemodus, dan kom je al gauw in de verleiding om schakellui te rijden, maar voor maximale pret roer je natuurlijk op gerichte momenten door het H-patroon. Door de wijze waarop de pook voor- en achterwaarts klikt ‘denk’ je hem bijna de versnellingen in. Groots, deze Boxster, met de balans van een formulewagen en tegelijkertijd het comfort van een gran turismo.

Van een heel ander kaliber is de 911 in het gezelschap, generatie 991 Carrera, zonder 4 en/of S. Je trekt hem voor je eerste gevoel minder als een handschoen aan, maar dat blijkt schijn, bovendien profiteer je van meer bewegingsvrijheid in de cockpit. Toch ontspint zich al gauw een verlangen om de ramen wagenwijd te openen, puur en alleen om de grove klappen van de zescilinder boxer tegen de rotsen en de vangrails te horen weerkaatsen. Daar krijg je geen genoeg van, ook niet na twee uur sturen. Met ijverige assistentie van de bliksemsnel schakelende PDK-transmissie gaat het van ‘grote stappen, snel thuis’. Alsof er geen rol- en luchtweerstand bestaat ramt het atmosferische 3.4-blok met zijn 350 pk de coupé voorwaarts. Zo gaat het in ijzingwekkend tempo van bocht naar bocht, die deze Porsche verslindt alsof ze niet bestaan. Hij zet zich >

Werner & Claudia Luckschander
‘MIJN VROUW WORDT ER NIET WAGENZIEK IN’

Als je al 35 jaar voor de auto-industrie werkt en diverse smakelijke machines dagelijks hebt mogen berijden, dan weet je onderhand wel wie de beste sportwagens maakt. “Dit is een échte,” zegt Werner Luckschander, doelend op de Porsche Boxster uit 2005 waarin hij samen met zijn vrouw Claudia aan de toer van Roads4classicS deelneemt. Het blijkt zijn eerste auto van het merk, waarmee hij zes jaar geleden een wens in vervulling liet gaan toen hij abraham zag. “Ik vond hem bij een verzamelaar die hem niet meer gebruikte. Technologisch gezien ga je niks beters vinden dan dit, dat heb ik inmiddels ruimschoots in de praktijk ervaren. Er mankeert simpelweg nooit iets aan. Geef mij maar zo’n grote zescilinder boxer met veel kracht onderin in plaats van zo’n moderne downsize-turboblok. Een ideale auto ook om reizen mee te maken, met twee bagageruimtes, goede stoelen en een fantastische wegligging door de middenmotor. De balans zorgt er ook voor dat mijn vrouw zelfs in de bergen niet wagenziek wordt, iets waarvoor ze vrij gevoelig is.” Huh, hoe zit dat? “De Boxster rijdt als op rails en slingert niet,” legt zij uit. Het Oostenrijkse echtpaar verbaast zich erover dat mensen hun Porsche veel jonger schatten dan zijn werkelijke leeftijd. Noem het een tijdloze schoonheid.

Beide reizigers bezochten het land in de jaren zeventig al eens, zij het toen nog niet met elkaar. “In die jaren begon zich voorzichtig het eerste toerisme te ontwikkelen,” aldus Werner Luckschander. “Er heerste veel armoede en het communisme regeerde nog. In Dubrovnik sliepen we in een hotel dat toebehoorde aan staatshoofd Tito.” Claudia vult aan: “Je kwam maar weinig restaurants tegen en tankstations al helemaal niet. Ergens wel logisch, want er reden amper auto’s rond; de mensen gebruikten nog overal paard en kar. Je kon je eigenlijk alleen verstaanbaar maken wanneer je jezelf een paar woorden Servo-Kroatisch leerde. Wat een verschil met nu. Alles is gemoderniseerd naar moderne Europese maatstaven, terwijl de natuur er nog net zo mooi bij ligt, met prachtige bergen en meertjes.” Hoe kwam de equipe uit Oostenrijk tot het deelnemen aan deze reis? “De eigenaar van een Renault-dealer waarvoor ik werk attendeerde mij erop,” verklaart Werner Luckschander. “Hij kende Robi Rizvi. Gezien onze herinneringen in het verleden waren we erg benieuwd naar het land in de huidige tijd. Het heeft ons aangenaam verrast en dat geldt ook voor het gezelschap.”

Bob & Jolanda Steetskamp

‘HET GEILST IS DAT PUFJE TUSSENGAS’

Eigenlijk paste een reis als deze helemaal niet in het plaatje van Bob en Jolanda Steetskamp. “Ik houd niet zo van zulke ritten,” zegt zij. “Het levert altijd strijd met kaartlezen op, zeker door mijn slechte richtinggevoel.” Hij: “Reizen wilden we echter wel. Je moet toch iets doen na je pensioen. Op InterClassics in Maastricht sprak ik Robi Rizvi en nam een folder mee naar huis, die ik niet meteen aan Jolanda liet zien. Daar koos ik een fijn wijnmomentje voor uit en tot mijn lichte verbazing zei ze niet gelijk ‘nee’. Je moet zulke dingen doseren; de bekende salamitactiek. Iedere keer een plakje.” “Ik zei helemaal niks,” corrigeert zijn echtgenote, “maar ik gunde Bob deze trip wel. We deden eerst wat ritten samen in de buurt en ik moet toegeven dat hij braaf luisterde naar de navigatie-instructies.” De Porsche 991, een Carrera 2 van 2013, werd daarna in stelling gebracht voor het buitenlandse avontuur.

Oostblok-vooroordelen schoof het stel, dat in het verleden vierenhalf jaar in Rusland woonde, snel terzijde na aankomst in Kroatië. “Alleen al de mensen vind ik hier veel prettiger,” zegt Jolanda Steetskamp. “Meer mijn typen, zeg maar. Los van de geweldige natuur bleek mijn beeld van armoede totaal niet te kloppen en zie je nauwelijks nog schade van de oorlog.” Haar wederhelft vult aan: “In de Capitol-reisgids zie je de standaardplaatjes van de Adriatische zee met bootjes en zo, terwijl het natuurschoon in werkelijkheid heel bijzonder is, zeker het maanlandschap op het eiland Pag. Echt apart.” “Als passagier word ik af en toe wel wat vervelend van het rijden door de bergen,” merkt de copiloot op. “Bob wil dat graag op volle snelheid doen, maar mijn evenwichtsorgaan houdt het niet bij.” Met een grijns: “Ik weet nog hoe we een keer de Route Napoleon namen met één van onze vorige Porsches, een 993. Dat was niets anders dan hem constant in de toeren jagen en alle caravans de weg af schelden. Het kostte ons bijna ons huwelijk.” “Nu gaat het toch heel relaxed?” klinkt het vanuit de enthousiaste stuurman. “Mooi dat dit programma je de ruimte geeft om je eigen plan te trekken, want in colonne rijden zie ik niet zo zitten. Sowieso zijn we niet echt van die groepsmensen, maar ik moet eerlijk zeggen dat we hier een heel leuk gezelschap hebben getroffen.”

Bob Steetskamp verkeert in de gelukkige omstandigheden dat hij alle drie zijn jeugdromen kon waarmaken: een Triumph TR6, een Chevrolet Corvette C3 en een Porsche 911 bezitten. “Jaren geleden adverteerde een particulier zijn 964 Carrera 4 met de mededeling ‘eventueel ruilen tegen motorfiets’. Laat ik nou net van mijn Suzuki Intruder af willen. Hij hapte toe en ik dacht nog: ‘Wie doet nou zijn Porsche weg voor zo’n stomme Japanner?’ Ik voelde me de koning te rijk, maar dat duurde niet lang, want ik had de eerste - en de laatste - grote miskoop van mijn leven te pakken. Geen schadebak, wel typisch zo’n slecht onderhouden Porsche waaraan echt alles kapot ging. Problemen met de remmen, slechte bobines, een lekke kop-pakking, olie lekkage en zwaar sturen, veroorzaakt door zand in de stuurinrichting. Ik bleef er geld in pompen en het viel privé niet meer te verantwoorden.” De 964 ging de deur uit en Steetskamp liet zijn oog vallen op een 993 Carrera 2, die hij voor aankoop door Waalgarage liet checken. “Die kon ik met een gerust hart aanschaffen, zo kreeg ik daar te horen. Sindsdien ben ik tot volle tevredenheid klant bij dit bedrijf en kocht er naderhand een 997, toen mijn 993 er voor de APK stond. Hetzelfde gebeurde later met de 991, een PDK-versie. Eigenlijk wilde ik een handgeschakelde, maar Martijn Bakker zei: ‘Neem deze Porsche eens een paar dagen mee.’ Waanzinnig, wat een versnellingsbak. Weet je wat ik het geilst van de hele auto vind? Dat pufje tussengas bij het terugschakelen in de sportstand.”

nadrukkelijker dan de Boxster en gebruikt in het grensbereik graag iets meer ruimte, maar geeft altijd dat comfortabele gevoel van overmacht. De enige ongemakken komen van mobiele barrières, lees: tragere verkeersdeelnemers, zich van geen kwaad bewust. Het totale potentieel van de 991 geeft een surrealistische verhouding te zien, zeker wanneer je ze met enkele honderden meters speling binnen een oogwenk passeert. Wat een geweldenaar.

BIZAR MAANLANDSCHAP

Het welhaast mondaine Opatija, met zijn eigen Riviera van 43 kilometer lengte, opent de Croatia Highlights Tour. In de negentiende eeuw maakte dit gebied deel uit van het Oostenrijks-Hongaarse rijk en ontdekte de adel het milde klimaat en de prachtige natuur. Er ontwikkelde zich in de stad een statige en gevarieerde architectuur nadat hier in opdracht van Hignio Scarpa, een patriciër uit Rijeka, Villa Angiolina verrees. Op de tweede dag leidt de ruige, groene Kvarner Baai de abrupte overgang in naar een enorm contrast. Via een korte veerovertocht bereik je het eiland Pag, waar zich aan de noordoostzijde een bizar maanlandschap openbaart. Hier raast van tijd tot tijd de lokale wind Bura, die het oppervlak kaalschuurt en elke vorm van begroeiing in de kiem smooit. Dag drie van de toer voert je het binnenland in, met kleine dorpjes die nog duidelijke littekens van de bittere oorlogstijd vertonen. De uitgebrande huizen en ingestorte daken laten zich steeds meer wegdrukken door nieuwbouw, maar voeren je zo nu en dan toch even naar de zwarte bladzijde uit de geschiedenis. Hoe overweldigend is dan weer de brug van Šibenik, een over de heuvelruggen uitgespreide stad die in het centrum met zijn steegjes en straatjes van natuursteen één en al historie ademt.

Tot het hoogtepunt van de reis behoren de watervallen van Krka, met de meest spectaculaire bij Skradinski Bak. Daar klettert het water over zeventien cascades met een totale lengte van 800 meter naar beneden. Dit nationale park met zijn rijke vegetatie ligt in het ruwe Kars-gebied, het achterland van Šibenik. Vanaf de berg Dinara duikt de rivier Krka over een afstand van 72,5 kilometer 242 meter naar beneden, om via het Prokljansko-meer in de zee uit te monden. Op dag vijf staat Zadar als bestemming op het programma, een oude en ommuurde mediterrane havenstad op een schiereiland, via een brug verbonden met het nieuwere deel. Romeinse, middeleeuwse en renaissance-invloeden geven een rijkdom aan historische schatten. Na de overnachting in deze sfeer wacht de beklimming van het Velebit-gebergte, gevolgd door een binnenlandse tocht

naar Plitvice, dat al in 1949 als nationaal park erkend werd en sinds 1979 onder Unesco-bescherming staat. Tijdens de zevende en laatste dag van de Croatia Highlights Tour geeft de Kvarner Baai zich weer bloot, waarna iedereen arriveert in het pittoreske dorpje Kastav met zijn stadsmuren en zijn uit 1571 stammende loggia, gebouwd voor gemeenteraadvergaderingen en rechtspraak.

EIGEN PORTIE SPANNING

onder enig gevoel van gejaagdheid snuif je in een week tijd volop cultuur op, doorkruis je de meest adembenemende landschappen met je Porsche, geniet je tussendoor van uitstekende gerechten en verwerk je in gerieflijke hotels met veelal mooi uitzicht rustig alle indrukken. Een niet te onderschatten component binnen de vakantiebeleving vormt het gegeven dat je nu eens niet zelf alles hoeft te regelen, zoals het hele jaar door, terwijl je toch kunt gaan en staan waar je wilt en niet gekluisterd bent aan één resort met voor de variatie hooguit wat busexcursies. Bij alle ontspanning bouw je ter afwisseling je eigen portie spanning op door je auto eens lekker aan de tand te voelen, zonder te worden onderworpen aan een plaag van verkeersdrempels, stoplichten, files en andere factoren die je telkens tot contact met het rempedaal drijven. Dat alles dan in een land waar het massatoerisme nog lang niet overheerst, maar wel ingesteld op gastvrijheid. Wil je je Porsche echt eens onbelemmerd uitlaten én hem beter door en door leren kennen, gooi het dan op de Kroatische toer. <

Meer informatie via www.roads4classics.com